



AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 3

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

March 2025

WWW.AJERUZ.COM



International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
March 2025

Tashkent 2025

“Academic Journal of Educational Research (AJER)” international scientific journal, issue 1, page 1-52. March, 2025

"Academic Journal of Educational Research (AJER)" magazine publishes in the form of scientific articles the results of scientific research conducted by professors and teachers of higher education institutions and independent researchers in our Republic and International. Also, scientific articles of the employees who are working in the international and other scientific institutes, production organizations and enterprises of our Republic and conducting scientific research will be included in the magazine.

All articles were posted to the journal's electronic scientific base at www.ajeruz.com

To'rayeva Gulhayo Temirqul qizi
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 3 - bosqich talabasi

***Annotatsiya:** maqolada uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlari tahlil qilingan va muallifning yondashuvlari taqdim etilgan.*

***Kalit so'zlar:** uzluksiz ta'lim, tizim, o'quvchilar, kasb-hunar, yo'naltirish, sifat mezonlari, tajriba, malaka.*

“O‘zbekiston-2030” strategiyasida sifatli ta’limga erishish va bunda milliy tajribani tarkib toptirish vazifalari qo‘yilib amalga oshirilmoqda[1,17]. Shu jihatdan uzluksiz ta’lim tizimida o‘quvchilarni kasb-hunarga yo‘naltirish bo‘yicha sifat mezonlarini belgilab olish maqsadga muvofiq bo‘ladi. Bu o‘rinda e’tiboringizni ana shu masalaning tahliliga tortamiz.

Kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlari. Uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilar har bir sinf kesimida kasb-hunarga yo'naltirib boriladi. Bunda o'quvchilarning rivojlanish xususiyatlari hisobga olinadi va umumiy o'rta ta'lim yakunida o'quvchilarning kasb-hunarga yo'naltirilishi muqimlashadi[2,470]. Shu jihatdan uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlarini belgilab olish dolzarb bo'lib turibdi.

O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlari masalasi bizning yondashuvimiz quyidagilardan iborat:

1. o'quvchilarga mavjud va amaldagi kasb-hunarlar to'g'risida to'liq ma'lumot berish mezonlari;
2. o'quvchilarga kasb-hunarlarining mazmunini to'liq tushuntirish mezonlari;
3. o'quvchilarni kasb-hunarga tabiiy yo'naltirish mezonlari.

Mazkur sifat mezonlari asosida o'quvchilar kasb-hunarga yo'naltirilishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunday asosiy sifat mezonlari o'quvchilarga mavjud va amaldagi kasb-hunarlar to'g'risida to'liq ma'lumot berishdir. Ma'lumotlarga ko'ra, bugungi kunda mamlakatimizda besh mingdan ortiq kasb-hunarlar mavjud bo'lib, ular muntazam yangi turlari asosida boyib bormoqda[3,7]. Shu ma'noda o'quvchilarga kasb-hunarlar to'g'risida ma'lumot berganda zamonaviy va ularning imkoniyatlariga mos kasblarga e'tibor berish maqsadga muvofiq bo'ladi. Misol uchun, bugungi kunda rabotatexnika, IT axborot texnologiyasi kabi yangi kasb-hunarlar to'g'risida o'quvchilarga ma'lumot berish sifat mezonining eng muhim asosini tashkil qiladi. Shuningdek, o'quvchilarga

kasb-hunarlar to'g'risida ma'lumot berishda har bir o'quv yilida tadbirlar amalga oshiriladi.

O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning navbatdagi sifat mezonlari bu ularga kasb-hunarlar mazmuni to'g'risida to'liq tushuncha berishdir. Boshlang'ich sinf o'quvchisi yoki yuqori sinflar o'quvchilari o'zlarining imkoniyatlari doirasida ommaviy kasb-hunarlarning mazmuni to'g'risida to'liq ma'lumotga ega bo'lishi kerak. Misol uchun, kompyuterli dasturlar asosida amalga oshiriladigan kasbiy faoliyat texnologiya asoslaridan to'liq xabardor bo'lishni taqozo etadi. Shu ma'noda o'quvchilarga kasb-hunarlarning mazmuni va texnik xavfsizlik qoidalari uyg'un ravishda tushuntirib borilishi ularni kasb-hunarga yo'naltirish ishining samaradorligini ta'minlaydi. Demak, bunda asosiy e'tibor amaliy xatti - harakatlarga qaratilishi kerak.

O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha navbatdagi sifat mezonlaridan biri tabiiylikdir. Unga ko'ra, real imkoniyat, mavjud sharoit va istiqbolli kasb-hunarlarga o'quvchilarning yo'naltirilishi taqozo etiladi. Aksincha, 10-11 sinflarda istiqbolli kasb-hunarlarga o'quvchilar yo'naltirilishi mumkin. Shu jihatdan 1-9-sinf o'quvchilarini kasb-hunarga yo'naltirishda tabiiylik tamoyilidan kelib chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi. Masalan, kelgusida nanotexnologiya kasb-hunari bilan shug'ullanish rejalari mavjud. Bunday istiqbolli kasb-hunarlar yuqori sinf o'quvchilariga taqdim etilishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Asosiy masala o'quvchilarni real sharoit va aniq kasb-hunarga yo'naltirishdan iborat.

Diqqat qilinsa, uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlari tabiiy va aniqlikka ega. Shu sababli mazkur masalada o'qituvchilarning maqsadli harakat qilishi taqozo etiladi.

O'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning sifat mezonlaridan foydalanish tizimi. Uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb – hunarga yo'naltirishda sifat mezonlaridan foydalanish tizimida amal qilish lozim. Bunday tizim asoslari quyidagilardan iborat:

- 1) o'quv fanlarini o'qitish jarayonida sifat mezonlaridan foydalangan holda kasb-hunarga yo'naltirish tizimi;
- 2) to'garaklar mashg'uloti jarayonida sifat mezonlaridan foydalangan holda kasb-hunarga yo'naltirish tizimi;
- 3) turli audio va video filmlarni namoyish qilish vositasida sifat mezonlaridan foydalangan holda kasb-hunarga yo'naltirish tizimi;
- 4) bevosita ishlab chiqarish manzillarida sifat mezonlaridan foydalangan holda kasb-hunarga yo'naltirish tizimi;
- 5) o'quvchilarning individual tashabbuslari asosida sifat mezonlaridan foydalangan holda kasb-hunarga yo'naltirish tizimi.

Mazkur tizimlardan foydalangan holda uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish kutilgan samarani beradi. Buning uchun sifat mezonlari birlamchi

bilinishi kerak va o'qituvchilar hamda sinf rahbarlarining birgalikdagi harakatini yo'lga qo'yish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Sifat mezonlari asosida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha tajriba almashish. Uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni sifat mezonlari asosida kasbga yo'naltirish tajribalari ommalashtirilib borilishi kerak. Buning uchun quyidagilarga e'tibor berish maqsadga muvofiq bo'ladi:

- 1) sinflararo tajriba almashish;
- 2) maktablararo tajriba almashish;
- 3) tuman va shaharlararo tajriba almashish;
- 4) respublika miqyosida tajriba almashish.

Bunda har bir ta'lim maskanining sifat mezonlari asosida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish tajribasi ommalashtiriladi. Buning natijasida mamlakatimiz miqyosida uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirishning o'ziga xos tipik tizimi tarkib topadi. Chunki o'zaro tajriba almashish kasb-hunarga yo'naltirish bo'yicha yuzaga keladigan muammolarning yechimini topishda asosiy omillardan biri hisoblanadi[4,18].

Shunday qilib sifat mezonlari asosida uzluksiz ta'lim tizimida o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish amaliyotga yo'naltirilganligi bilan diqqatni tortadi. Bunda asosiy e'tibor o'quvchilarni kasb-hunarga yo'naltirish samaradorligiga erishishdir va sifat mezonlari buning uchun tayanch vazifasini bajaradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. "O'zbekiston-2030" strategiyasi. – Toshkent, 2024. 310-b.
2. Hasanboyev J. va boshqalar. Pedagogika fanidan izohli lug'at. – Toshkent, 2009. 670-b.
3. O'zbekiston davlat statistikasi ma'lumoti. // "Xalq so'zi" gazetasi. 2024 yil 1 oktyabr soni
4. Jabborova O., To'rayeva G. Husnixat - sifatli ta'lim asosi. – Toshkent, 2024. 68-b.



AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
3-son

Nashr qilingan sana: 29.03.2025.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog'iston ko'chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172